

Párisi levél.

(Saját tudósításunk.)

Az idegenek Franciaországban.

Az idegen sajtó egyrészenek hasábjain ugyszólván napról-napra úgy lesz Franciaország feltüntetve, mint egy rettenetes ország, a melyben rendkívüli és naponta fokozódó veszélyek között él minden idegen.

A külföldi sajtó ezen organumai szerint Franciaország oly erkölcstelen, hogy még a szegényes angolok által évről-évre Franciaországnak szállított jockey-kis pilulnak felette.

Szerintük Páris maga a romlottság és erkölcstelenség városa, egy valóságos Szodoma. Még a felől is panaszkodnak, hogy Párisban azok, kiknek kiejtése idegen voltukat elárulja, nem csak az utcán, de még az üzletekben is durva inzultusoknak vannak kitéve.

Ami Páris erkölcsi életét illeti, constátálnunk kell, miszerint épen az idegenek, kik Párisban laktak azok, kik mint állandó törzsvendégek ismeretesekek minden kétes hírű helynek és ott, hol tulipánok dolgok és látványosságok icsznek bemutatva a szinpadon, vagy azon kívül.

A személybiztonságot illetőleg, erről elég tanúságtételt ad azon számos magas állású személyiség, ki Párist évről-évre látogatásával megíszelteli.

Akár németek, magyarok, oroszok, románok, szerbek, amerikaiak, vagy angolok is azok, kik ide jönnek, Franciaország tisztellett üdvözlő őket és szívesen látott vendégeként fogadja. Az angol királynő maga sem fogja ezen állításainkat megczáfolni, mivel ő is minden évben ellátogat hozzánk, s mindenkor nyugodt békességben tölt el néhány hetet közöttünk francziák között.

A merevgörös (tetanos) gyógyítása.

Dr. Roux, a Pasteur-intézet orvosa Borrel kartársának segítségével egy új és értékes felfedezést tett a merevgörös gyógyítását illetőleg. Ismert dolog, hogy mily pusztításokat visz végbe a Nikolaief-féle bacillus a sebesülteknek, az operáltaknak és az újszülötteknek, megmérgezve a szervezetet, szétrombolva az idegrendszert és megtámadva az agyat, míg végre kilencz esetben tíz közül megöli az áldozatot.

Behring és Kitasato fölledezték ezen rettenetes betegség ellenmért, Wassermann pedig meghatározta az alkalmazás módját, a kísérletek sikerének dícsősége azonban Borrel és Roux urakat illeti meg.

1898. ápril. 24-iki első kísérletükkel egy fuvarost gyógyítottak meg, ki a Cochinféle közökházban lett gyógykezelve. Azóta huszonöt merevgörösből szenvedőt gyógyítottak meg.

Hála ezen felfedezésnek, a mely már a tetanos gyógyítása most már biztosra vehető. Ez egy újabb dícsősége a franczia tudományosságának.

A löverseny fogadások.

A számos idegen által látogatott antoluli és longchamps-i löversenytereken egy rendkívüli látványosságnak voltunk tanui vasárnap.

A bookmaker-ek helyiségeit rendörök lepték el és rövid uton lefoglalták azoknak könyveit, daczára a legerélyesebb tiltakozásuknak.

Sokan azt hitték, hogy az egész fogadási rendszert, a totalizátort is becértve, beakarják tiltani, de e titalom eddig csupán a könyvre fogadást érte, de szóban van a totalizátor eltörölése is vagy legalább annak nagyobb megadóztatása, mint az például Bécsben van.

Most, hogy a löversenyi fogadások kérdése ismét szöngyre került, ismét gondolkodóba esünk a felett, hogy miképen egyez-

tethető össze a fogadások erkölcstelen hatása a lönemesítés kérdésével.

Hogyan gazdálkodjunk?

A mai nehéz gazdasági viszonyok között, a midőn a gazda nap-nap mellett a legvalóságosabb helyzetbe sodortatik, nem könnyű feladat, úgy gazdálkodni, hogy ama példabeszéd „jut is marad is” érvényre jusson; sőt mi több, ha a minden oldalról nyakunk közé zúduló csapások nem fognak enyhülni, csakhamar eljő az az idő, midőn kimondhatjuk, hogy a gazda jövedelmi forrása teljesen meg van semmisítve. Itt a sertes vész üti fel tanyáját, amott a marhaállományt tizedeli meg valamely ragályos betegség, majd a gabonafélék számtalan ellenségeivel kell harczot folytatnunk, ismét a burgonya termelésnél mutatkozik akadály, egy szőlő olyan a helyzet, hogy ennél rosszabbat már el sem képzelhetünk. Szabad-e ilyen körülmények között a szerencsés véletlentől várni helyzetünk javulását? Nézhetjük e tétlenül a pusztító elemek munkáját? Azt hisszük e kérdésre, minden józanul gondolkodó gazda egyértelműen tagadó választ ad. Ébersegre s a legnagyobb ellentámasz kifejtésére vagyunk utalva, hogy ennek alapján legalább némileg megoldhassuk azt a kérdést: hogyan gazdálkodjunk? Lapunk szűk keretében nem terjeszkedhetünk ki mindazon kérdések fejtegetésére, melyek az okzerű gazdálkodással összefüggésben vannak; itt csak főbb vonásaiban utalhatunk azon elvekre, melyek a gazdálkodás jövedelmezőségére, természetesen fokozására és biztosítására befolyást gyakorolhatnak. Kezdjük a talaj művelésével. Mit tapasztalunk e tekintetben földmivészeinknél? Azt, hogy az a talaj művelés, a melyet elő fogánatosítanak, tulajdonképen nem is művelés, hanem csak olyan művelés féle. Ki mennek a szántóföldre egy régi, rozoga eke féle eszközkel, azzal megkarcolják kissé a földet s azt gondolják, hogy ezzel eleget tettek a jónak. Ilyen talajműveléssel ma már nem boldogulhatunk. Jó volt az talán évtizedekkel ez előtt, de ma mit sem ér. Első és főkéllék, hogy szerezzünk be egy oly eket, melyet a szántások különböző nemeinél egyaránt sikerrel használhatunk.

Ilyen a Sack eke. Ezzel biztosan és nyugodtan dolgozhatunk, s tökéletesen szabályozhatjuk azt egy melyebb, mint csekélyebb szántásra. Ezen utóbbi eredmény egyike a legnagyobb előnyöknek, mert a növény diszelsének egy fő előfeltétele az, hogy a részére adandó szántások különböző mélységűek legyenek, pld. ősziek alá feltörjük a tarlót csekélyen, majd adunk egy mély szántást. Tavasziknál ezen munkálatokat hasonlóképen végezzük, azzal a különbséggel, hogy ha kora tavaszi növényt termelünk, pld. árpat, zabot, akkor a vetőszántás elmarad, s helyette csak egy fogast, vagy esetleg extirpátort használunk, ha előbban késő tavaszi veteményt, pld. van szó pld. burgonya, akkor a szántás ismétése elkerülhetetlen. Jó termésre csak akkor számíthatunk, ha földünket jól munkáljuk meg, mert a földben levő nyers növényi tápanyag csak akkor alakulhat át felvehető táplálékká a művelés útján a nyers tápanyagokhoz férhető levegő, melegség és nedvesség behatása következtében.

De a talaj megművelése egyedül még nem elég biztosíték a termés sikeréhez. Van még egy másik tényező is, mely befolyást érvényesíti s ez: a trágya. Jól tudjuk, hogy a növény ép úgy él, mint bármely más szerves lény; akár az ember, akár az állat. Életét csak úgy tarthatja fenn, ha kap táplálékot. Elegendő táplálék nélkül az élet működése megakad, fejlődésében hátramarad, elcsenevész, majd elhal, működése megakad, fejlődésében hátramarad.

Épp ezért szükséges növényeink részére az élelőkamrát megtölteni, szükséges annál is inkább, mert a folytonos termeléssel mindig el-el veszünk abból egy keveset. Erre a meg-

töltésre ma már nemcsak az istállótrágyát használhatjuk, hanem a műtrágyákat is, vagyis azokat, melyeket többnyire mesterséges uton, gyárilag állítanak elő. Az az eredmény, melyet a műtrágyákkal az ország különböző részein ma már elérték, bátran feljogosít bennünket annak kijelentésére, hogy műtrágyák nélkül gazdálkodni ugyszólván nem is lehet. A ki ismeri, a ki tisztában van az istállótrágya hatásával, csak az tudja igazán kellőleg mérlegelni a műtrágyák használatának jogosultságát. A műtrágyákban egy oly anyagot birunk, melyből bármikor, bármennyit s bármilyen a növények szükségleteinek, kívánalmainak megfelelő adhatunk; s a mig egy részről ez egy igen nagy előnyül hozható fel, addig másrésről az is tény, hogy műtrágyákkal, ha azokat helyesen, okoszerűen alkalmazzuk, pl. istállótrágya hiányának pótlására, azzal kapcsolatban oly eredményeket érhetünk el, minőket az istállótrágyának egy-magabáni alkalmazásával soha. A termelés sikerének harmadik tényezője a vetés.

Jó vetőmag s a vetésnek teljes keresztültivete az, a melyre kellő figyelmet kell fordítani. Gondoskodjunk időnként a vetőmag változtatásáról, mert ha évről-évre mindig csak ugyanazon magot használjuk szaporításra, igen természetesen, hogy az utód mindig silányabb lesz. Vetőmagul mindig a termény javát használjuk fel, azt alapos tisztítás s rostálással készítsük elő a vetésre.

Ha az elmondottakon kívül a növények tenyészideje alatti ápolásról sem feledkezünk meg, akkor senki nem vádolhat bennünket azzal, hogy nem iparkodtunk szembe szállani azon nehézségekkel, melyek bennünket a növénytermelés terén kísérhetnek.

II. Rákóczy Ferencz hamvai.

A II. Rákóczy Ferencz erdélyi fejedelem és anyja, Zrínyi Ilona hamvainak hazaszállítása érdekében megindult újabb mozgalom vezetői gróf Széchenyi Ödön bástia várják a felvilágosítást arra nézve, hogy mi módon volna a kegyetes terv megvalósítható.

Thaly Kálmánnak Rákóczy sirjáról írt munkáját olvasva, arra a következtetésre kell jutni, hogy a hamvak hazaszállítása nagy nehézségbe fog ütközni a galati St.-Benoit-rendház részéről, amelynek templomában a Rákóczy-család nyugszik.

Mikor Thaly Kálmán és Fraknoi Vilmos 1889-ben kieszközték a Rákóczy-sirok felbontását, a rendfőnök előrelátva a magyar nemzetnek a hamvak hazaszállítása irányuló óhaját, feltételel szabtta ki a tudósoknak, hogy nem fognak mozgalmat indítani a hazaszállítás végett. Ezt a feltételt írásba is foglalta a rendfőnök s a tudósoknak alá kellett azt inok. Thaly a feltételeket ismerve, azt a részt következőleg írja le: „4. Érelyeket a fejedelem koporsójából vihettünk magunkkal, de igérjük meg, hogy Rákóczy hamvainak az ő templomukból elszállítása végett hazánkban agítációt mi nem kezdenünk.”

Igaz, hogy ezt a feltételt ugys lehet értelmezni, hogy k — „Thaly és Fraknoi nem kezdnek mozgalmat, de azért mások kezdenek”; a feltétel azonban kétségtelenül arra czélzott, hogy a rendház nem hajlandó megengedni a hamvak elszállítását s nem volna kedvére, ha e végett mozgalom indulna meg.

Thaly Kálmán 1889-ben jelen volt a Rákóczy-sirok felbontásánál és kétségtelenül meggyőződött arról, hogy II. Rákóczy Ferencz és fia, József, továbbá Zrínyi Ilona és gróf Beresényi Miklós hamvai a galati St. Benoit-rendház templomában nyugszanak. Rákóczy Ferencz koporsója a templom déli fala mellett a legfelső nagy falpál alatt fekszik s a koporsónak nyugati, vagyis a fej felőli szeleiből vége egy vonalba esik Zrínyi Ilona emléktáblájával, mely a falba van bevéve. Zrínyi Ilona koporsója közvetlenül a Rákóczy Ferencz mellett van.

A fejedelem cédrusfa-koporsójának színe a régiségtől zöldebarna. Kivülről hajdan selyemmel volt bevonva. Hossza — Rákóczy igen magas termetének megfelelően — 1 méter és 92 centiméter. A csontokon talált ruhafoszlányokból ítélve, Rákóczyt gazdag franczia ruhában temették el.

A drága hamvakat nagy kegyelettel őrzik a rendház.

Márczius 15.

Bethlenben.

Márcz. 15-ét a község intelligenciájának tömeges részvétele mellett tartották meg a község nagy báltermében. A somkerek dalárdát zenével, nemzeti lobogó mellett kísérte be a vasuti állomástól a magyar olvasó és társalgó egylet helyiségébe, a hol a következő műsor volt. 1., Ének a Somkerek dalárda által. (Hald imánkat egek ura.) 2., Talpra magyar szav. Gáll Árpád ur. 3., Alkalmi beszéd. Urányi Aladár ur által. 4., Márczius 1-ére. Szav. Benkő Anna k. a. 5., Nép-dalok. Czimbalm. Boros ur által. 6., Márcz. 15-ére. Szav. Imreh Gábor ur. 7., Ének. A somkerek dalárda által (Bucs) és szőlőba Kincsem párja. Szántó karmester ur által. 8., A nemzethez. Szav. Gáll Árpád ur. 9., Himnusz. A somkerek dalárda által. Szántó karmester ur szerkesztette.

*

A dévai magy. kir. áll. főreáliskola „Salamon Ferencz” önképzőköré „1848. márczius 15.” emlékére Schuler Mátyás tanári elnök vezetése mellett a tanári kar és a közönség részvételével az intézet tornacsarnokában f. h. 15-én d. u. dísz-gyűlést tartott a következő programmal: 1., „Hymnus” énekelte az ifj. dalkar. 2., „Emlékezés 1848. márczius 15-re” írta és felolvasta Jellinek Kálmán VIII. oszt. tan. 3., „Nemzeti dal” Petőfi S.-tól sz. Ulman F. 4., „Márczius 15” Jakab Ödöntől szavalta Tribusz Gábor VII. oszt. tan. 5., „Emlékbeszéd” márczius 15-re, tartotta Knopf Aladár VIII. o. t. 6., „Márcz. 15-én” Ábrányi Emiltől szavalta Szöllőssy János VII. o. t. 7., „Hunyadi induló” előadta az ifjusági zenekar.

SZÍNHÁZ.

Madarász. Tegnapi lépett fel a kolozsvári színházban Sárosi Paula, a zene-

akadémia növendéke. A vendég szereplő kisszonszint igen jó hír előzte meg a fővárosból s ezért a színház egészen megtelt publikummal, hogy a kisszonsz első szinpadí föllépésének tanuja lehessen. A vendég Postás Miklást játszotta szép sikerrel. Hogy igazi színész, azt azonnal fölismertük benne. Egész otthonosan érezte magát a szinpadon, mintha már többször is játszott volna. Természetesen mozgott, természetesen beszélt; nem volt benne semmi a kezdők félszességéből. Szóval van benne temperamentum, a mi a legfőbb szinpadí kellék. Hangja nem nagy terjedelmű, de kellemes és kitűnően iskolázott. Kétségtelen azonban, hogy a tegnap egy kis indispozíció s hozzá még egy kevés félelem is járult hozzá, hogy hangját teljesen nem érvényesíthette. A publikum rokonszenvesen fogadta a vendéget és többször tapsolta ki a lámpák elé; a zenekarból pedig több virágcsokrot nyújtottak fel neki.

Mária választófejedelemné szerepében kedves jelenség volt Székely Irén, ki a töle megszokott finomsággal, előkelőséggel és perfect ének-művészettel játszott és énekelt. A publikum zajos tapsokkal jutalmazta minden énekszámát. Kassai a madarászt játszta pompás jókedvvel. Leövey és Nyárai mint Kaskó és Laskó professorok duettjükkel zajos derűtséget keltettek. Árpási Kata jó volt Adelaia szerepében. Az előadás különben átlagos nivón mozgott.

Fáy Szerénáról. A fővárosban úgy látszik még sem feledtek meg egészen a budapesti Nemzeti Színház egykori büszkeségéről, ki jelenleg Kolozsvárt működik. Az ő nagy sikereinek híre, úgy látszik, tulszárnyalt a Királyhágón, mert a Hét legutóbbi számában az alábbi kis cikkekét olvassuk róla:

Fáy Szeréna asszony dícsőségével van tele kincses Kolozsvár. A mikor a mi Nemzeti Színházunk repertoírján egyre kevesebb a klasszikus darab, örölnünk kell a szerencsének, hogy a Királyhágón tul értő publikuma van a magasban szárnyaló drámai poézisnek is. A kolozsvári Nemzeti Színház ujjában teljes sikerrel versenyez a budapestivel s módot ad az érvényesülésre olyan művészeknek is, a kik elől nem tudni miért, a mi Nemzeti Színházunk kapui zárva maradnak. Egy ilyen klasszikus estén — a Stuart Maria került színe — páratlan óvációt rendezett a kolozsvári közönség Fáy Szerénának, a kinek értékét még Bécsben is inkább méltányolták, mint Budapestén. Azon az estén negyvenszer tapsolták ki a mi mellőzött tragikánkat. Már ebből az egy adatból is elképzelheti mindenki, micsoda ünnep az Kolozsváron, ha Fáy Szerénával egy klasszikus darab kerül színe.

*

Elszerződött tagok. Kővi Kornélia és Kővi Juliska, a kolozsvári színház tagjai elszereztek Halmai társulatához, ki virágvasárnapról kezdve Nagy-Bécskeren fog játszani társulatával.

MINDENFÉLE.

Kolozsvár, márczius 17.

— Ugron Gábor választása. A mai postával azt az értesítést vettük

Sz. Somlyórol, hogy egy pár lapnak az a hire, mintha a kormánypart Sz. Somlyón jelöltet állítana fel Gróf Károlyi Gyula személyében Ugron Gábor ellen, nem felel meg a valóságnak, mert ott ez idő szerint még senki sem tud e kombinációról. Különbben is ok nélkül való lenne minden ilyen irányú kísérletezés, mert Ugron Gábort olyan hatalmas párt támogatja, a melylyel szemben győzedelmről szó sem lehet. Körülnézett ugyan egy pár önjelölt a kerületben, de látva a hangulatot, mint a kámför, ellillantak minden szó nélkül. Azt hisszük, hogy ha komolyan szó volna a kormánypart részéről felállítandó jelöltől, úgy a kormánypart főmatadorai csak bírnának tudomással róla. Már pedig eddig egyetlen szóval sem említette közölünk valaki, hogy jelöltet állítanak Ugronnal szemben.

— Ugron Gábor programbeszéde.

Ugron Gábor képviselőjelöltnek a vasárnapi programbeszéde meghallgatására sokan készenlnek távol vidékekről s a fővárosból. A fővárosból képviselők, szerkesztők, hírlapírók jönnek Szilágy-Somlyóra. Az erdélyi részek több pontjáról vettünk jelentést arról, hogy óhaját hallani a közélet terére visszatért Ugront s azért utnak indulnak Szilágy-Somlyó felé. Kolozsvárról többen elindulnak már holnap reggel a szamosvölgyi vonattal, a mely ugyancsak holnap estére érkezik meg. Ez egy kicsit hosszú ut. Azonban a kik szekeret tudnak maguknak előre biztosítani, azok indulhatnak Csucsáig a vasárnap reggel induló gyorsvonattal, a mely 7 órakor érkezik Csucsára és innen kocsival 11 órára, tehát 4 óra alatt Szilágy-Somlyóra lehet érkezni. Ugron délután 3 órakor tartja programbeszédét s így az éjjeli órákban kocsival még vissza is lehet térni a csucsi vasuti állomásra, hogy az ember a különböző vonatokat valamelyikével hazatérhessen.

— Szvacsina Géza polgármester ma reggel Budapestre utazott. Ez utazásának czélja, hogy Kolozsvár város kölcseinek konzerválása tárgyában keletkezett közgyűlési határozat jóváhagyása tárgyalása ügyében az e tárgyban a legutóbbi közgyűlésből intézett felirattal kapcsolatban a belügyi kormányt szóval is informálja s a kormány hozzájárulását kieszközőlje. A polgármester négy napot fog a fővárosban tölteni. Vasárnap részt vesz abban a küldöttségben, mely a kolozsvári szabadelvű párt nevében Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszternek a képviselővé történt kijelölését bozza tudomására.

— Főgondnok választás. A kolozsvári róm. kath. egyházközség nagyeremű főgondnoka dr. Groisz Gusztáv elhalálozván, márcz. 19-re új főgondnok választása tüzetett volt ki. Tekintettel azonban az állás nagyfontosságára a plebániái leányiskolában tegnap tartott választmányi gyűlés a választást márczius 19-ől márczius 25-re halasztotta el. A választmány ezután értekezletté alakulván, ezen értekezlet a megválasztandó egyén iránti bővebb tájékozódás céljából 8 tag bizottságot küldött ki s egyben azt is elhatározta, hogy márcz. 19-én, vagyis jövő vasárnap délelőtt 11 órakor a főnnebb említett leányiskola nagytermében egy nagyobb számú értekezletet fog tartani, melyen a szűkebb bizottság javaslatát megteszi.

Ennélfogva tisztelettel kéretnek az egyházközség képviseleti tagjai, hogy sziveskedjenek ezen értekezleten minél nagyobb számban megjelenni, a márczius 25-én délelőtt 11 órakor a leányiskola nagytermében (Főter 14 sz. földszint) tartandó közgyűlésen a meghívó előmutatása, vagy a jogosultság más módon is igazolása mellett szavazatukkal élni.

— Hírek a bazárból. A ma megnyíló virágbazár sorsjátékának nyereményei a Keresztessy Pál főtéri üzletében vannak közszemlére téve. A csinos nyeremény tárgyakra a huzás hétfőn délután 4 órakor lesz a városi vigadóban. A holnap délutáni hangverseny egyike lesz a legérdekesebbeknek a maga nemében. Székely Irén kisszonsz egy spányol dalt fog énekelni, Nyáray kuplékat ad elő, Kassay Károly műdalt énekel, Baróthi Margit k. a. Ábrányitól „Mi a haza?” című költeményt szavalja, s színházunk fiatal új baritonistája, Mányai ezuttal először fog bemutatkozni a kolozsvári közönség előtt.

— Új dísztagok. A kolozsvári közepiskolai tanárjelöltek segélyegylete már 1886 óta nem választott tiszteletbeli tagot. Ebből kifolyólag elhatározta, hogy most, mivel az egyetemi tanárok közül a lefolyt idő alatt többen adták a segélyegylet iránt való szeretetüknek és pártfogásuknak tanujelét, egyszerre több tiszteletbeli tagot választ. A segélyegylet új tiszteletbeli tagjainak a tegnap tartott gyűlésen megválasztották: Turner Adolf rektor, Farkas Gyula, Márki Sándor, Schneller István és Schilling Lajos egyetemi tanárokat.

— **Püspök választás.** Az erdélyi ev. ref. status igazgató tanácsa tegnap délután gyűlést tartott. A gyűlésen a folyó ügyek mellett tárgyalták a püspök választására vonatkozó rendkívüli közgyűlés kérdését is. Az igazgató tanács a kosmányzó főgondnok: Bánffy Dezső báróval egyetértőleg a püspök-választási közgyűlés idejét ez év április 18-ára, keddre tűzte ki.

— **Az ipartestület előjáróságának választásáról** lapunk tegnapi számában egy közlemény jelent meg. Ez a közlemény, a mely hivatalos kézből érkezett hozzánk, sokféle félreértésre adott okot. E félreértésekkel szemben szükségesnek látjuk kijelenteni, hogy az „Ellenzék” legátalabbból sem volt angazsálva az ipartestület volt elnöke által követelt iránynyal szemben; egyáltalán nem volt szándéka olyan feltevésekre okot adni, a minőket egyesek imputálnak lapunknak. Mi pláne elítéltük Reményik Károly politikai szereplését és a mennyiben az ipartestület tagjainak vele szemben követelt magatartása ennek a szereplésnek is szolt, elismeréssel kellett, hogy feljegyezzük azt, mint jövőre is igen becses utmutatást, mint az iparosok e részben való engesztelhetetlenségének figyelemre méltó tanúságtételét. Ennél fogva nem is tartjuk jogosnak azt az érzékenykedést, a melyvel egyesek a volt elnök bukása miatt halátlanságról panaszkodnak. Másfelől azonban óhajtuk a kibontakozást és mellányolunk minden erre irányuló törekvést. Ezért annál kevésbbé fejtünk ki agitációt a volt elnök ellen, mert reméljük, hogy a választás tanuságait a nélkül is megértendő és jövőre, legalább míg az elnöki széken ül, ahhoz alkalmazkodik.

— **Vásárcsarnok Kolozsvárt.** A erdélyrszű kert és mezőgazdasági termények, tej és husneműek értékesítése szempontjából elodázhatlanul szükséges volna egy nagyobb szabású vásárcsarnok létesítésére. E vásárcsarnok a nagy vashid közelében a város két-vízközi részén úgy volna építendő, hogy a vidékről vagon számra érkező árukat síneken a területre be lehessen vontatni s a közúti vasut hálózatnak egy sinpárja odáig vezessen. E nagyszabású vásárcsarnoknak egyenes összeköttetése kellene, hogy legyen a budapesti, bécsi vásárcsarnokokkal, hogy a mi a kolozsvári fogyasztásra nézve felesleges, az idővesztetőség és le és felrakás nélkül tovább irányítható legyen. Egy kolozsvári vásárcsarnok praktikus szervezettel rendkívül sokat lendítene az erdélyi részek gazda közönségének anyagi helyzetén.

— **A március 15-ös állandó bizottság** tagjait van szerencsém tisztelettel felkérni, hogy folyó hó 19-án (vasárnap) d. u. 5 órakor lakásomon (Belmagyar utca 44.) tartandó gyűlésre megjelenni sziveskedjenek. Tárny: a márc. 15-iki ünnepély költségeinek elszámolása. Kolozsvárt 1899. március 17. Deák Albert elnök.

— **A nagyutca rendezése.** Kolozsvárt a legnépesebb és legforgalmasabb utca a vasúti pályaudvartól a városba vezető. Nagy utca. Az utca mindig mostoha gyermeke volt a városnak, valamire való járdája ma sincsen. Szekérutjának burkolata rossz. Sáros idők alkalmával az emberek a gyalogjáróról kénytelenek körül-köré ugorva, a közúti gőzvasut sínei között közlekedni, a hol mint az már sokszor megtörtént az „elgázolásnak” vannak kitéve. A forgalom szempontjából első rangú kérdés az, hogy e főutca két oldalán tiszteséges gyalogjáró készíttessék, mert a mostani állapot tarthatatlan.

— **Nagy idők tanuja.** Tegnap tettünk említést arról, hogy a kolozsvári honvédegyet egy tagja elhunyt. Ma ismét egy öreg katona szomorú haláláról kell jelentést tennünk. Vigh Mihály 48–49-beli honvéd a reggel Kolozsvárt, Kis utca 65. sz. a. lakásán elhalt. Vigh mint a 27 zászlóalj katonája, végig küzdötte a szabadságharcot. Temetése vasárnap d. u. lesz. Temetésén az öreg honvédek testületileg vesznek részt. Nyugodjék békéül.

— **Bírák és a politika.** A kolozsvári szabadelvű párt vasárnapi jelölő gyűlésén megalakított 100-as intéző bizottságba a kir. tábla és a kir. törvényszék néhány bíróját is beválasztották. Az „Ellenzék” másnap kifogást tett a bírónak ily politikai testületben való szereplése ellen, mert ezt rájuk nézve a törvény tiltja. A mint illetékes helyről most értesülünk, a százás bizottságba beválasztott bírók mihielyt tudomására jutottak a megválasztásuknak — valamennyien kijelentették, hogy ők e bizottságban részt nem vehetnek, s kérték az intéző bizottságot, hogy neveiket a jegyzékből töröljék. Midőn az érdekelt bírónak ez elhatározásáról és ez irányban tett intézkedéseikről helyesli tudomást veszünk, ugyanakkor lehetetlen elhallgatnunk azt a nézetünket, hogy az illető pártelnökség, a mely a gyűlés elé a százás bizottság névsorát terjesztette, megkímélhetné volna a jegyzékbe foglalt táblai és törvényszéki bírákat attól a kellemetlen helyzettől, melybe az által jutottak, hogy nyilvános ki-

fogás emeltessék ellenük törvénybe ütköző cselekményekért. A pártelnökség úgy látszik az illetők megkérdezés nélkül alakította meg a százás bizottságot. Amde ha ezt meg is tették, de azt már csak tudniuk kellett volna az elnökség tagjainak, hogy bírósági tagjai politikai egyesületek, vagy bizottságokban nem foglalhatnak helyet, tehát ezeket az urakat egyáltalán nem volt szabad a bizottság tagjai közé felvenni. A tanulság ebből az, hogy máskor olyanokra bizzák az ilyen bizottság megalakításának a munkáját, a kik ismerik a törvényt, s tudják azt, hogy ez mit enged meg és mit tilt.

— **Központi szőlészeti kísérleti állomás.** A kolozsvári tudomány egyetem egyik kiválóan tudós tanárát, Istvánffy Gyula dr. a földm. miniszter megbízta központi szőlészeti kísérleti állomás létesítésével és vezetésével. Istvánffynak egy évig szabadságot adott a kultuszminiszter. A központi szőlészeti kísérleti állomás Budapestén Áttila-utca 58. sz. a. van, egyelőre bérházban, azonban a földm. miniszter gondoskodik arról, hogy saját megfelelő helyiségre kerüljön e fontos intézmény, melynek személyi kiadásait már a jövőévi költségvetésbe felveszik és ez által az intézmény véglegesítve lesz. A kísérleti állomás létesítése az 1896. évi e tárgyban alkotott törvényen alapszik. E törvény 1 millió 6 százezer forint állapított meg szőlővesszőknek termesztésére és kiosztására, vidéki kísérleti telepek létesítésére, valamint a központi szőlészeti kísérleti állomás felállítására és fenntartására.

— **Hol az igazság?** A „M. P.” című helybeli újság tegnapielölti számának egyik közleményében azt mondja, hogy a múlt vasárnapi képviselő jelölő gyűlésen dr. Csiky Viktor pártelnök „nem beszélt az anarkizáról” és nem vádaskodott az ellenzék ellen. — Továbbá, hogy dr. Haller Károly másik pártelnök ur nem foglalkozott a kolozsvári ellenzékkel. Ergő az „Ellenzék”-nek nincs igaza a ténykérdésben és e tényekből levont következtetéseit nem birnak alappal. Itt mi ezuttal is kijelentjük, hogy ebben a dologban nekünk van igazunk. És a mi ez igazságunk tudatában a két pártelnökről mondtunk, az valójában ezen ténykérdéseken alapszik. Hivatkozunk a gyűlésen jelenvoltaknak *összeségére*. A ki igaz ember, annak lehetetlen be nem ismernie, hogy dr. Csiky Viktor ur sajnálkozva és *célszatos*an emlegette fel a — *parlament*i anarkizát. Ebben az ellenzéki pártok megvédolása implicite benne foglaltatik. Dr. Haller Károly ur pedig tisztán hallható módon és egyenesen azzal motíválta a jelöltségtől való visszalépését, hogy erre csak akkor határozta magát, a mikor meg tudta, hogy az *ellenzék is állít jelöltet*, s csak akkor látta veszélyeztetve a — *pártegységet*, s ennek tudatában vonult vissza a jelöltségtől.

Ez a Haller ur által megfogalmazott beszédben nem foglaltatik ugyan, *de igen is benne volt* abban a beszédben, a melyet *elmondott*. Hivatkozunk az *összes jelenvoltakra*. Mindenki hallotta és tiszta lelkiismerettel állítjuk, hogy mindenki megbotránkozott rajta. Mi teljes tartalmában fenntartjuk az állításainkat a ténykérdésekben és éppen semmi okunk nincs változtatni a levont következtetéseinkön és az ezek kapcsán formált véleményünkön. Egyet azonban megtanultunk ebből az esetből és ez az, hogy a mikor a pártelnök urak jövőre még *beszélnek* fognak *fonográfot* is vizsni magunkkal, s ezzel teszük magunkra nézve könnyebbé a bizonyítást oly dolgokban, a melyekben szavahihetőségünkben bizonyos oldalról következetesen kételkedni szoktak.

— **Balaton szócseint.** Háman ülének együtt a Kolozsvár egyik első vendéglőjében: Fogas Péter, Balaton Andor és Balla Toni.

Megrendeltek egy *balatoni fogast*: együtt. De egyszerre csak ötlete támadt egyiknek:

— Tudjátok mit? A ki legjobb szójátékot mond a balatoni fogasról, nem fizet semmit a „ceh”-ből. A másik kettő fogja fizetni, — Helyes! szólnak egyhanguan. Fogas Péter kezdte először: — Tudjátok melyik a legnagyobb *ruhatár*? — Fogas kérdés, felelik mindannyian. Egyik sem találta ki. Végre is a kérdő magyarázta meg. — Legnagyobb *ruhatár* a *Balaton*, mert abban van legtöbb *fogas*! — Ah! Most Balaton Andor on volt a sor. — En fogom megnyerni, szolt nagy önbizalommal. Halljátok!

Balatoni fogasok; Balatoni foga sok.

— Krepirt! szolták Csikter bácsit utánozva, Végre Balla Toni szoltal meg:

Balatoni fogasokat Balla Toni foga sokat.

— !! Balla Toni megnyerte a fogadást; Balatoni és Fogas fizették ki a balatoni fogast.

— **Ingyenes előadás.** Az iparos segéd-munkások képzésére szervezett kolozsvári helyi bizottság 1899. évi március 15-én (vasárnap) délután 3 órakor a vegytani inté-

zetben (Muzeum-korben) ingyenes előadást rendez, mely alkalommal Dr. *Ruzitska* Béla: „A légnemű testekről” tart előadást.

— **Szerencsétlenség.** Hétfőn estefelé az Oláh-Gyères és Moes között elterülő határon, az országúttól mintegy 80 méternyire fekvő köfőjében nagy szerencsétlenség történt. — Az ott dolgozó 6 munkás közül a földről lezuhanó földtömeg kettőt agyonütött, kettőt pedig életveszélyesen megsebesített. A másik két ember annak köszönheti megmenekülését, hogy egyik a veszélyt idejekorán észrevette a 8 méternyi mély és mintegy 4 méter széles bányaireget végső kétségbeeséssel átugarta, a másik pedig éppen ekkor a veszélyeztetett helytől jókora távolságra állott.

A megindított vizsgálat fogja kideríteni, hogy ez emberáldozatokért mennyiben terheli felelősség a bányatulajdonost, ki sem szakértővel nem vizsgálhatta meg a több év óta üzemben lévő köfőjő telepet, sem semifele óvintézkedést nem tett az ily helyeken többször könnyen előfordulható veszélyek elhárítása végett. Ő átlag árakért dolgoztatott. A munkásoknak fizetett 2 ft 50 krt. egy köb-öl köfőjőért, a követ pedig eladta 9 frtért. S ily óriási nyereség mellett is egyedül óvintézkedése a jóakaratu figyelemzetgetésekre szorítkozott.

Hogy valamely hatóságnak van-e némi csekély felügyeleti joga az ily veszélyekkel járó üzemekre, s ha van, valjon mennyiben élt ezen jogával, annak kiderítését szintén a folyamatban lévő vizsgálatról várja mindenki.

— **Iskola látogatás.** Elischez József, kir. tanácsos, nagyszobeni kir. tankerületi főigazgató f. hó 14-ig a dévai áll. főreáliskolát és internátust megvizsgálván, a tanítási eredményt az osztályok legtöbbjében és a tanulók nagy részénél meglepően kedvezőnek találta. Az iskolai rend, valamint az internátus állapota felett teljes meglegedését állapította meg. A dévai főreáliskola ugyanis 160 főre épült és már most kétszer annyi tanuló szorong benne, úgy hogy az intézet szertárait és tanhelyiségeit kívánatos volna megkészszerelni.

— **Mesterséges szegfű.** Miként vannak műbajak, van mű zsir, mű bor, és vannak mű lábak, azonképen vannak mű szegfűk is. Azok a hatalmas szegfű virágok, a melyek a városi dandik mellén „*diszlenek*” nem virág házban nőttek, hanem úgy rakták össze láng tapintatú, finom gutta perga vászon szeletekből a „fabrikában.” Illatát sem a természet adja e művirágnak, hanem nap-nap után megillatosítják illatszessz rá csepegtetésével. E mű szegfűk nagyon gazdaságosak. Nem kell naponta egy koronáért frissít venni a kertészről, három hónapban egyet vesznek, minden második nap megillatosítják.

— **Időjárás egy hónapra.** Purcell Andor báró városi ügyvéd, a ki az időjárásban diadalmas vetélytárs Falb Rudolfinak, a következőket írja nekünk:

Az idő egészen április 12-ig nem változik meg; száraz, egyre melegező napok következnek, széllel változva, éjszakánként még esőkenő hőmérséklettel. Gazdánk legnagyobb kárára egész hónapban át száraz idő lesz és csapadék hiányában alig kelnek ki a vetemények. Ez az állapot 12-éig tart, de féle, hogy elhúzódik 15-éig is.

— **Násznap a Tiszában.** Ó-Becsén nagy parasztlakodalm volt. Miután a pap ráadta a fiatal párra az áldást, menyasszony, vőlegény, nyoszolványok, vőfélyek és örömszülők csengős, felpántlikázott négyes fogatokon kocsiaták hazafelé. Mikor át akartak kelni a Tiszán, a menyasszony kocsiját, melyet nagy ügyvel-bajjal elhelyeztek a komban, egy utána jövő kocsi oly erővel szorította a komp oldalához, hogy a rozoga alkotmány felbillent s az ünneplő ruhába öltözött díszes násznép a parton leselkedők gaudiumára a Tiszába pottyant. Szerencsére a baleset a part sekélyes részén történt s emberben nem esett kár. A vőlegény átkarolta életpárját s frissében bizonyágát adva nemrég elrebegett hűségét esküjének — a parta uszott vele. Nemkülönben a legények is, ki-ki a maga nyoszolójánál, nagy sikoltozás és habata közben, a miből az következtethető, hogy a kis kaland nem is esett rosszul nekik. Mikor már az egész kompánia szárazon volt, megrökönyödve vették észre, hogy három szekér, tizenkét ló a Tisza közepé táján uszkal. Nosza utána! A megvadult állatokat azonban nem tudták megmenteni. Ott vészett valamennyi a Tisza vizében.

— **Sárga vízslá** rövidszőrű egyéves két szíjjal a nyakán futott el tegnapelőtt a borjumul 1. sz. nyaralóból, Kéri annak szives visszaküldését Haugay tanár,

Gyászrovat.

Részvétellel vesszük a hirt, mely a Kolozsvárt meghonosult külföldi családok egyik jeles tagjának korai elhunytáról szolt. Stampa Keresztély, az erdélyi bank hivatalnokja hunyt el 33 éves korában. Stampa egyetlen utódja volt nálunk azoknak a Stampáknak, a kik a múlt században Schweitzből vándoroltak be s különböző nagyobb városban czukrász üzletet igyekeztek maguknak vagyont szerezni. A Kolozsvárra telepedett ág szép vagyont gyűjtött szorgalmával és szakismeretével s e vágyonból kitünő nevelésben részesült a korai áraságra jutott s most elhunyt fiatal Stampa. Stampa Keresztély külföldi tanintézeteket is látogatott. Főleg a pénzügyi, közgazdasági kereskedelmi téren birt széles ismerettel, mit szorgalommal párosított s buzgón igyekezett érvényesíteni hivatalában, az erdélyi részek anyagi fejlődésére. A mellett a kulturális intézeteknek is istápolója volt. Az EMKE-nek alapító tagja. A sportot is szorgalmasan művelte. Egyike volt a kolozsvári első kerek-

pározóknak. Özvegye és fiacskája gyászolja az elhunyat, kinek halála széles körben kelt részvételt. Gyászlapja így szolt:

Alulírottak a szív legmélyebb fájdalommal tudatják, hogy a gyöngéd, szerető jó férj, apa, vő és sógor *Stampa Keresztély* az Erdélyi bank és takarékpénztár r. t. hivatalnok, hosszas szenvedés után, életének 33-ik és boldog házasságának 11-ik évében, f. hó 16-án d. u. 5 órakor jobb létre szenderült. A meghaldoguit hült tetemei f. hó 18-án délután 5 órakor fognak az ev. ref. egyház szertartása szerint, felette tartandó rövid ima után, Külmagyar-utcai 44. sz. saját házából a lutheránus temetőbe örök nyugalomra tétetni. Felejtetheten kedves férjem! Drága jó atyám! Aludjál, pihenj esendően! Kolozsvár, 1899. márc. 16. Özv. Stampa Keresztélyné szül. Erney Gabriella mint bánatos neje. Gyermeke László. Özv. Erney Udalrichné szül. Gyürky Sarolta, mint anyós és több sgora sgoronője.

LEGUJABB.

Az „Ellenzék” táviratai, telefon tudósításai és sürgöny-levelei.)

Minisztertanács.

Budapest, márc. 17.

Tegnap délután minisztertanács volt, a melyen a kabinet valamennyi tagja részt vett.

A függetlenségi pártból.

Budapest, márc. 17.

Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt ma este Kossuth Ferencz elnöklété alatt értekezletet tartott, melynek napirendjén a kisebb tárczák költségvetése volt. Napirend előtt bemutatta elnök az utolsó értekezlet óta a pártelnök tegnap a függetlenségi és 48-s párt-hoz érkezett üdvözlő sürgönyöket és iratokat és pedig a Szegzárd, Bükkösd, Kolozsvár, Ocsa, Kiskun félegyháza, Kiss Czelt, Kula, H.-Böszörmény, Szeged, Nagy Kanizsa, Báltságok, Szigetvár, Orosháza, Zala-Egerszeg, Tapos, Kassa, Komárom, Hodmező-vásárhely, Losoncz, Újpest, Debreczen, Siklós város függetlenségi érzelmű polgárai által küldött üdvözlöleteket.

Napirendre áttérve, elnök ismertette a kisebb tárczák költségvetését és hangsúlyozta, hogy a párt közjogi állásánál fogva 67-es alapon álló kormányának költségvetést egyáltalán nem szavaz meg. A párt ily értelemben ki is mondotta határozatát. A tárgyalás során annak idején a képviselőházban egyes részleteknél, különösen az udvartartásnál, a miniszterelnökségnél és a közös költségénél a párt több tagja föl fog szólalni.

A Kossuth Lajos halálának évfordulója alkalmából rendezendő ünnepségeket illetőleg a főváros függetlenségi polgárai tudvalevőleg azt határozták, hogy az idén az ünnepet nem az évforduló tulajdonképeni napján tartják meg, hanem elhalasztják e hó 26-ikára. Ezen határozathoz a függetlenségi párt is hozzá járult s nevezett napon a párt testületileg fog kivonulni Kossáth sirjához, ünnepi szónokul pedig arra az alkalomra Illyés Bálintot kérték fel.

Püspök jelölés.

Görgény, márc. 17.

A görgényi ev. ref. egyházmegye f. évi március 16-án tartott értekezletén a választandó püspök személyét illetőleg Dr. Bartók György egyh. ker. főjegyző, püspök helyettes mellett foglalt állást.

A szabad lyceum és a szociálisták.

Budapest márc. 17.

A szabad lyceum elnöksége önként ajánlkozott, hogy nemzetgazdasági, a munkásokat érdeklő tudományos kérdésekről stb a munkás egyesületeknek népszerű felolvasásokat tartat. Minthogy azonban az utóbbi időben többször előfordult, hogy a felolvasást követő vita szociálista elemek által oly mederbe tértetett, a mely sem a felolvasóknak, sem a szabad lyceum elnökségének nem intenciója, — a szabad lyceum elnöksége elhatározta, hogy a szociálista munkásoknak tartott felolvasásokat beszünteti.

Hálafelirat.

Nagyenyed, márc. 17.

Az Alsófehér vármegyei gazdasági egyesület mai rendes évi közgyűlésén Bethlen Sándor gróf indítványára egyhangulag és lelkesedéssel elhatározta, miszerint Darányi Ignác földművelésügyi miniszterhez hálafeliratot intéz. Egyben azon támadásokkal szemben, melyek neveztett minisztert a borhamisítók ellen érvényesített erőlyes rendszabá-

Incompatibilitás.

Budapest, márc. 17.

A képviselőház összeférhetlenségi bizottsága Apáthy Péter elnöklété alatt tegnapi ülésében tárgyalás alá vette a Horn Ferencz és társai összeférhetlenségi bejelentései közül függőben maradt, Gajári Ödönre és Matlekovits Sándorra vonatkozó két jelentést. Gajári és Matlekovits képviselőknél rövid nyilatkozata és a bekért okmányok felolvasása után a bizottság egyhangulag azt a határozatot hozta, hogy Gajári Ödönre nézve (a magyar papír ipar, a magyar automata és kölcsönző-, a magyar építő, az általános kösznébánya s a pesti magyar kereskedelmi banknál elfoglalt állását alapján) és Matlekovits Sándorra nézve (a magyar pamut és szövét gyár és a magyar villamossági vasut társaságuknál elfoglalt állásai alapján) összeférhetlenség esete nem forog fenn.

Tárgyalás alá vétettek azután az Ivánka Oszkár, mint a Tattersall r. t. igazgatósági tagjára és Meszlényi Lajosra, mint a „Magyarország” r. t. igazgatóságának tagjára vonatkozó összeférhetlenségi bejelentések. Az illető r. társaságoknak semmi üzleti összeköttetésük nem lévén az állammal, a bizottság egyhangu határozattal kimondta, hogy Ivánka Oszkár és Meszlényi Lajos képviselőkre nézve összeférhetlenség esete nem forog fenn.

Ezzel az ülés véget ért.

Országgyűlés.

Budapest, márc. 17.

A képviselőház mai ülésén folytatták a költségvetés tárgyalását. Blaskovich volt nemzeti párt beszélt mellette, ellene Moci Antal néppárti.

Pichler Győző erősen támatta Tisza Pistát, ki Bánffyt cserben hagyta. Apponyiról ellenkezőleg nagy elismeréssel szoltott.

Szell Kálmán válaszolt ezután az eddigi felszólalásokra.

Kijelentette, hogy a 67-es alap hive. Erről nem akarja meggyőzni a függetlenségeket, de tartásuk tiszteletben egymás hazafias meggyőződését.

Polemizál Komjáthyval, reméli őt is oly tárgyilagos kritikában fogja részesíteni, mint elődjét.

(Nagy derültség.) Az egyházpolitikára vonatkozólag fenntartja a mostani törvényeket. Becsületesen törekszik a jog és törvény uralmára. (Tetszés.)

Apponyinak köszönetet mond magatartásáért.

Ha voltak ellentétek, eltűntek, mert az egyesülés minden fenntartás nélkül történt. (Éljenzések.)

Tiszák.

Budapest, márc. 17.

Egy esti lap értesítése szerint Tisza Kálmán és fia István között politikai szakadás van készülöben.

Sorsolás.

Budapest márc. 17.

Az osztálysorsjáték huzásán 10,000 koronát nyert 80,4.84 szám.

Főszerkesztő:

BARTHA MIKLÓS.

Felolós szerkesztő és laptulajdonos:

MAGYARY MIHÁLY.

NYILTTÉR. *)

Ismerőseim és jóakaróimnak tudomására hozom, hogy Friedman Mór egyleti ügynök ellen, a velem szemben nyíltan elkövetett rágalmazásért, a bünyfenítő hatóságnál panaszsomat érvényesíttettem.

Kolozsvár, 1899. márc. 17.

Schäffer Márton.

Fontos tudni!

A n. é. közönségnek, hogy a tavaszi és nyári áru újdonságok megérkeztek. Különösen női, férfi és gyermek-czipók, férfi és fu-kalapok, ingek, gallérok, kélzók, nyakkendők, keztyűk, nap-esőernyők, harisnyák, dus választékban, mérsékelt szabott árak.

Sipos Testvérek,

czipó, kalap és férfi-dívat

áruraktára.

(1—*) Kolozsvárt, Belmagyar u. 3. sz.

*) E rovat alatti közleményekért semmi felelősségetnem vállal a Szerk.

252. 1-1

Dr. Szentkirályi Gyula,
kir. trvszéki bíró.

137.10—10.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Scoală - BCU Cluj-Napoca.